1937 ий
2
АПРЭЛЬ
№ 20 (304)
Акшэ 5 ыр.

8-шэ ИЙ ЛЭКТЭШ

Чыла эл пролэтар-влак, ушнызы!

Рвэзэ коммунист

ВЛКСМ Маробком дэн горком орган

Партийнэ пашан ситыдымашыжэ да троцкист дэн моло тӱрлӧ двурушник-шамычым пытарымэ йӧн нэргэн.

ВКП(б) Рӱдӧ Комитэт Плэнумэш СТАЛИН йолташын 1937 ий 3 мартыштэ ыштымэ докладшэ

Иолташ-шамыч!

Плэнумышто колыштмо доклад дэн прэний гыч тыгэ койэш: тыштэ мэ тыгай кум тӱҥ факт дэнэ тӱкнэна:

Пэрвойак, вэс кугыжанышласэ агэнт-шамычын врэдитэль да дивэрсий-шпион пашашт мэмнан озанлык, административнэ дэн партийнэ организацэ - шамычым чылаштымат, альэ чылам гайак тӱкэн. Тидэ агэнт-шамыч коклаштэ троцкист-шамычат йатырак активнэ вэрым налын шогэныт.

Кокымшылан, в э с кугыжанышласэ агэнт-шамыч, тидэ шотышто троцкист-шамычат, ӱлыл организацыш вэлэ огыл,—йужо отвэтствэннэ постышкат шэҥын пурэныт.

Кумышылан, рӱдыштат, вэрлаштат мэмнан йужо вуйлатышэ йолташ-шамыч тидэ врэдитэль, дивэрсант, шпион да пуштэдышэ-шамычын чын тӱсыштым ужын шуктымо вэлэ огыл,—чӱчкыдын шкэштак вэс кугыжанышласэ агэнт-шамычлан иктаж могай отвэтствэннэ постыш шэҥын кӱзашышт полшэныт.

Тыгэ нуно шкэныштын ончыко шоныдымыштым, утыж дэнат тыпланышэ кумылан улмыштым, куштылгын ӱшанымыштым палэмдэныт.

Доклад дэн прэний гыч ӱчашыдэ койын шогышо кум факт тэвэ тыгай.

I.

Политик шотышто ончыко шоныдымаш.

Тӱрлӧ-тӱрлӧ антипартийнэ дэн антисовэт тӧчэний ваштарэш кучэдалмэ кугу опытан мэмнан вуйлатышэ йолташ-шамыч тидэ канаштэ пэш сокыр да ӱшанышэ лийыныт, тыгэ калык тушманын чын тӱсшым ужын моштэн огытыл, шорык коваштым чийшэ пирэ-шамычым палэн моштэн огытыл, нунын ӱмбач маскыштым кушкэд налын моштэн огытыл гын, тидым мо дэнэ умылтараш?

ССР Ушэм млапдыштэ вэс кугыжанышласэ агэнт-шамычын врэдитэль да дивэрсий-шпион пашашт млапна ала могай вучыдымо да нигунам лийдымэ паша лийын шога манын каласаш лийэш мо? Укэ, тидым каласаш ок лий. Тидэ нэргэн официальнэ докумэнтлаштэ возалтшэ шахтинысэ жап гыч тӱҥалын эртышэ лу ий мучко калык озанлыкын тӱрлӧ ужашыштыжэ лийэдышэ врэдитэль паша ойла.

Фашизмлан тарлалтшэ троцкист-зиновьэвэц агэнт - шамычын врэдитэль, шпион йа тэррорист пашашт нэргэн кодшо жапыштэ иктаж мыланнат шижтарышэ сигнал да шижтарышэ ончыктымаш лийын огыл манын каласаш лийэш мо? Укэ, тидым каласаш ок лий. Тыгай сигнал лийын да большэвик-шамычын тидэ нэргэн мондаш правашт укэ.

Киров йолташым осалын пуштмаш—пэрвой сэрйозно шижтарымаш ыльэ. Тудо тэвэ мом ончыктыш: калыкын тушманжэ двурушник койышым койаш тӱҥалэш, двурушниланэн большэвик сэмын, партийэц сэмын койаш тыршэн онча. Тыгэ тудо ӱшаным налаш да мэмнан организацыш шӱшкылтшашлык корным почаш тыршэн онча.

„Лэнинград цэнтрым" судитлымэ процэсс, тугак „Зиновьэв - Камэньэвым" судитлымэ процэссат, Киров йолташым осалын пуштмо факт гыч лэкшэ урокым у сэмын умылтарыш.

„Зиновьэв-троцкист блокым" судитлымэ процэсс ончыч лийшэ процэсс-шамычын урокыштым кумдангдыш, рашак ончыктэн пуыш: зиновьэвэц дэн троцкист-шамыч шкэ йырышт чыла буржуазнэ тушман элэмэнтым ушэн шогат, нуно гэрман полицэйский охранкын шпион да дивэрсант-тэррорист агэнтурыштыжо савырнэныт, зиновьэвэц дэн троцкист-шамычын мэмнан организацылашкэ пурэн кэртмэ ик йӧнышт гына—двурушничэствэ дэн маскировко гына уло, тыгай пурэн кэртмашын корангдышашлан зиновьэвэц-троцкист шайкым пытарышашлан эн ӱшанлэ йӧн—шижмаш да политик шотышто ончыко ужмаш лийын шога.

Киров йолташым осалын пуштмо шотышто 1935 ий 18 йанварысэ закрытый письмаштыжэ ВКП(б) Рӱдӧ Комитэт политикэ шотышто тыпланышэ кумылан лиймэ ваштарэш да обыватэль ротозэйствэ ваштарэш партийнэ организацэ-шамычым пэҥгыдынак шижтарэн. Закрытый письмаштэ тыгэ каласымэ:

„Мэмнан вийна йэшаралтмэ сэмынак тушманат утыр порырак лийэш да кидлан тунэм шуэш манын йоҥылыш шонымылан лийын оппортунистла шӱмым тыпландарэн шинчылтмым пытараш кӱлэш. Тыгай шонымаш тӱҥ гычак йоҥылыш. Тыгай шонымаш—пурла уклонын ронгэдышыжэ лийын шога. Пурла уклонист-шамыч гына—тушман-шамыч илэн-толын социализмыш нушкын пураш тӱҥалыт да тыгэ мучашыжлан чын социалист лийын шуыт—маныл чылаштымат ӱшандараш тӧчат. Сэҥымаш дэч вара канымаш да ротозэйствэ—большэвик-шамычын пашашт огыл. Млапна тыпланымаш огыл, а шижмаш, чын большэвик рэвольуционно шижмаш кӱлэш. Шарнаш кӱлэш: тушман-шамычын положэньышт мыньар ӱшаныдымэ лийэш, нуно совэт власть ваштарэш кучэдалмаштэ пытышашамычын ик йӧнышт—эн тӱр йӧным тунарэ чот руалткалаш тӱҥалыт. Тидым шарнаш да шижын кэртшэ лийаш кӱлэш"

Троцкист-зиновьэв блокын шпион-тэррорист пашажэ шотышто 1936 ий 29 июльысо закрытый письмаштыжэ ВКП(б) Рӱдӧ Комитэт адакат чыла партийнэ организацыштэ шижмашым эн чот йӧлталаш, калыкын тушманжэ кэч кузэ сайын маскироватлалтшэ гынат, тудым палэн мошташ ӱжын. Закрытый письмаштэ тыгэ каласымэ:

„Троцкист-зиновьэвэц извэрг-шамыч, совэт власть ваштарэш кучэдалмаштэ, мэмнан эл шэмэр-шамычын чыла эн шыдэ, эн осал тушманжэ-шамычым—шпион, провокатор, дивэрсант, ошгвардэйэц, кулак дэн моло-шамычым иктыш ушат. Тидэ элэмэнт-шамыч да троцкист дэн зиновьэвэц-шамыч коклаштэ чыла ойртэм ӱштылалтын. Кызыт, тидым доказатлэн шуктымо годым, мэмнан чыла партийнэ организацылан, партийын чыла члэнжылан умлэн шуктыман: коммунист-шамычын шижмашышт кэч могай участкыштат да кэч могай обстановкыштат кӱлэш лийын шога. Кызытсэ условийыштэ кажнэ большэвикын ойраш лийдымэ качэствыжэ — партийын тушманжым, тудо кэч кузэ сайын маскироватлалтэш гынат, палэн моштымаш лийын шога".

Тыгэжэ, сигнал дэн шижтарымаш-шамыч лийыныт.

Тидэ сигнал дэн шижтарымаш-шамыч мом ышташ ӱжыныт?

Нуно партийнэ - организационно пашан лушкыдылыкшым пытараш да партийым ик двурушникланат шӱшкылт пураш лийдымэ крэпостьыш савыраш ӱжыныт.

Нуно партийнэ-политик паша аклыдымашым пытараш да тидэ пашам чыла йӧн дэнэ сайэмдымашкэ, политик шотыштэ эскэрымашым вийаҥдымашкэ руалыпак савырнаш ӱжыныт.

Мо вара? Факт гыч тыгэ койо: мэмнан йолташна-шамыч сигналым да шижтарымашым пэш йӧсын колыштыныт.

Тидэ нэргэн партийнэ докумэнтым тэргымэ да вашталтымэ кампанэ годым лийшэ чылалан палымэ факт-шамыч пэш раш ойлат.

Тидэ шижтарымаш дэн сигнал-шамыч мом шукташ кӱлэшым шуктэн огытыл гын, тидым кузэ умылтараш?

Антисовэт элэмэнт ваштарэш кучэдалмэ опыт улмо ӱмбач, посна шижтарышэ сигнал да шижтарышэ ончыктымаш йатырак лиймэ ӱмбач, мэмнан партийнэ йолташ-шамыч калык тушманын врэдитэль да шпион-дивэрсант пашажэ ончылно политикэ шотышто мӱндыркӧ ужддымо лийыныт гын, тидым кузэ умылтараш?

Ала мэмнан партийнэ йолташна-шамыч ожнысо дэч начаррак лийыныт, сознатэльность да дисциплинэ шотышто ожнысо дэч начаррак лийыныт? Укэ, конэшнэ, укэ!

Ала нуно вэс корныш вончаш тӱҥалыныт? Адакат укэ! Тыгай шонымашынат нимогай нэгызшэ укэ.

Кушто вара тӱнжӧ? Кужэч тыгай ротозэйствэ, ончыко шоныдымаш, тыпланымаш, сокырлык лэктын?

Пашажэ тыштэ: мэмнан партийнэ йолташшамыч, озанлык кампаньылан да озанлык строитэльствэ фронтышто пэш кугу сэҥымашлан шӱмаҥын, йужо пэш важнэ факт нэргэн мондэныт. А нунын нэргэн мондаш большэвик-шамычын правашт укэ. Нуно ССР Ушэмын тӱньамбал положэньыжэ гыч ик тӱҥ фактым мондэныт да партийнэ билэт дэнэ лэвэдалтшэ, большэвикла койаш тӧчэн маскироватлалтшэ кызытсэ врэдитэль, шпион, дивэрсант дэн пуштэдышэ-шамыч шотышто кок пэш важнэ фактым уждэ кодыныт.

(Умбакыжэ 2-шо могырышто).

37

Партийнэ пашан ситыдымашыжэ да троцкист дэн моло тӱрлӧ двурушник-шамычым пытарымэ йӧн нэргэн.

ВКП(б) Рӱдӧ Комитэт Плэнумэш СТАЛИН йолташын 1937 ий 3 мартыштэ ыштымэ докладшэ

II.

Капиталист эл-шамычын авырымышт.

Могай фактым мэмнан партийнэ йолташ-влак мондэныт альэ уждэ кодэныт?

Нуно тэвэ мом мондэныт: вэт совэт власть улыжат тӱньан ик кудымшо ужашыштыжэ гына сэҥэн, вэт тӱньан вич кудымшо ужашыжым капиталист кугыжаныш-влак кучат. Нуно тидым мондэныт: вэт Совэт Ушэмым йыр-ваш капиталист эл-влак авырэн шогат. Мэмнан дэнэ капиталист эл авырналтмаштэ улмо нэргэн ойлышташ йӧратат, а капиталист эл-влакын авырымышт мо тугай улмым умлэн налаш огыт тыршэ. Капиталист эл-влакын авырымышт—тидэ йара шомак огыл. Тидэ—пэш рэальнэ да кэлшыдымэ паша. Капиталист эл-влакын авырымышт тэвэ мом ончыкта: ик элжэ,—Совэт Ушэм,—шкэдэнжэ социалист порьадкым ыштэн. Тидлэч посна адак шуко эл—буржуазнэ эл-влак улыт, тушто кызытат капиталист койыш дэнэ илат. Нуно Совэт Ушэмым йыр-ваш авырэн шогат, Совэт Ушэм ӱмбак кэрылташ, тудым шалаташ альэ кэч мо гынат, тудын куатшым кӱрлаш да тудым лушкыдэмдаш йӧнан жапым вучат.

Тидэ тӱҥ факт нэргэн мэмнан йолташ-влак мондэныт. А вэт капиталист эл-влакын авырымашышт да Совэт Ушэм коклаcэ кыл кучымын тӱҥжым лач тудо палэмдэн шога.

Мутлан, буржуазнэ кугыжаныш-влакым налаш. Нарашта *) йэҥ-влак тыгэ шонэн кэртыт: тидэ кугыжаныш-влак икгай улыт, сандэнэ нуно улыжат кэлшэн илат. Но тыгэ улыжат нарашта йэҥ-влак гына шонэн кэртыт. Чынжым манаш гын, нунын коклаштэ кыл кучымаш кэлшэн илымэ дэч йатыр тораштэ. Кок кана коктыт—нылыт манмэ сэмын, тэвэ мом доказатлэн шуктымо: буржуазнэ кугыжаныш-влак иктэ-вэсэ дэк тылыш шпион, врэдитэль дэн диверсант-влакым, йужгунам пуштэдышэ-влакымат колтылыт, нунылан вэс кугыжаныш учрэждэньыла дэн прэдприйатылаш пурэн шинчаш кӱштат, тушто шкэ сэтышыштым ышташ, „кӱлэш лиймэ годым" тылым пудэштараш, тыгэ кугыжанышым лушкыдэмдаш да нунын куатыштым кӱрлаш кӱштат. Кызытсэ жапыштэ паша тыгэ шога. Ожнат паша тыгайак улмаш. Мутлан, Наполэон I годсо Йэвропысо кугыжаныш-влакым налаш. Тунам Францийыштэ руш, нэмыч, австрийэц, англичан лагэр гыч шпион дэн диверсант-влак шолыныт вэлэ. Адак мӧҥгэшлат: Английын, нэмыч кугыжаныш-влакын, Австрийын, Российын тылыштыштат француз лагэрь гыч шпион дэн диверсант-влак тидлэч шагалак лийын огытыл. Англий агэнт-влак Наполэоным пушташ кок кана тыршэныт да Францийыштэ Наполэонын правитэльствыжэ ваштарэш вандэйсэ крэсаньык-шамычым пачаш-пачаш тарватэныт. А наполэон правитэльствэ могай улмаш? Тудо—буржуазнэ правитэльствэ улмаш. Тудо француз рэвольуцым тӱҥчыктарэн да рэвольуцо дэч улыжат шолдра буржуазийлан пайда кондышо рэзультатым гына аралэн кодэн. Ойлыманат огыл, Наполэон правитэльствэ пошкудыжо-влак ончылно парыман лийын огыл, тудо шкэжат диверсий йӧным ыштылын. Тыгэ ожно, 130 ий ожно ыльэ. Тыгэ кызыт, Наполэон I дэч вара 130 ий эртымэк, паша лийын шога. Кызыт Францийыштэ дэн Английыштэ нэмыч шпион да диверсант-влак шолыт. Адак мӧҥгэшлат: Гэрманийыштэ шкэ чэрэтышт дэнэ англо-француз шпион дэн диверсант-влак коштэдат. Амэрикыштэ йапон шпион дэн диверсант-влак, а Йапонийыштэ—амэрикысэ шпион дэн диверсант-влак шолыт.

Буржуазнэ кугыжаныш-влак коклаштэ ваш кыл кучымо закон тыгай.

Йодылтэш: молан буржуазнэ кугыжаныш-влак Совэт социалист кугыжанышым вэс сэмын, ик гай буржуазнэ кугыжаныш ӱмбак ончымо дэч утларак пушкыдын, утларак пошкудыла ончышаш улыт? Молан нуно Совэт Ушэм тылыш шпионым, врэдитэльым, диверсантым, пуштэдышым икгай улшо буржуазнэ кугыжанышлаш колтылмо дэч шагалрак колтышаш улыт? Тидым тэ кушэч колын улыда? Совэт Ушэм тылыш буржуазнэ кугыжаныш-влак врэдитэльым, шпионым, диверсантым да пуштэдышым кэч могай буржуазнэ кугыжанышын тылышкыжэ колтылмо дэч кок пачаш, кум пачаш шукырак колтышаш улыт манын шонаташ гын, марксизм шот дэнэ, тидэ чынрак ок лий гын?

Капиталист эл-влакын авырымышт пытымэшкэ вэс кугыжанышласэ агэнт-влак мэмнан тылыш врэдитэльым, шпионым, диверсантым, пуштэдышым колтылаш тӱҥалыт,—тидэ раш огыл мо?

Чыла тидэ нэргэн мэмнан партийнэ йолташ-влак мондэныт, а тидэ нэргэн мондэн, кэнэташтэ чурыктаралтыныт.

Тэвэ тидлан лийынак йапон-нэмыч полицэйский охранкысэ троцкист агэнт-влакын шпион-диверсий пашашт мэмнан йужо йолташлан чылтак вучыдымо паша лийэ.

III.

Кызытсэ троцкизм.

Умбакыжэ. Троцкист агэнт ваштарэш кучэдалын шогэн, мэмнан партийнэ йолташ-влак тэвэ мом уждэ кодыныт, шижын огытыл: кызытсэ троцкизм, мутлан, шым-кандаш ий ожно лийшэ гай огыл; троцкизм дэн троцкист влак тидэ жапыштэ кугун вашталтыныт, троцкизмын тӱсшӧ чылт вэсэ лийэ, сандэнэ троцкизм ваштарэш кучэдалмашат, тудын ваштарэш кучэдалмэ йӧн-влакат тӱҥ гычак вэсэмдалтшаш улыт. Мэмнан партийнэ йолташ-влак тэвэ мом уждэ кодыныт: троцкизмын ындэ пашазэ классыштэ политик тэчэньэ лийын шогымыжо пытэн. Шым-кандаш ий ожно тудо пашазэ классыштэ политик тэчэньэ ыльэ гын, кызыт троцкизм тыгай тэчэньэ гыч врэдитэль, диверсант, шпион да пуштэдышэ-влакын принципдымэ, чап-чара бандышкышт савырнэн, а тидэ бандыжэ чыла пашам вэс кугыжанышласэ развэдкэ орган влакын заданыышт почэш ышта.

Пашазэ классыштэ политик тэчэньэ манмэ мо тугай? Пашазэ классыштэ политик тэчэньэ тэвэ мо лийэш: группын йа партийын шкэнжын палэ лийын шогышо политик тӱсшӧ, платформыжо, программыжэ лийэш. Тудо шкэнжын шонымыжым пашазэ класс дэч ок шылтэ да шылтэнжат ок кэрт. Лач мӧҥгэшла, тудо шкэнжын шонымыжым пашазэ классын шинчажэ ончылнак чэстнэ да вишак пропагандироватла. Тудо шкэнжын политик чурийжым пашазэ класслан ончыкташ ок лӱд. Тудо шкэнжын чын цэльжым да задачыжым пашазэ класс ончылно ончыктэн пуаш ок лӱд. Мӧҥгэшла, шонымыжын чынлыкшылан ӱшандарэн шуктышаш вэрч, тудо пашазэ классыш вишак кайа. Эртышэ жапыштэ 7-8 ий ожно, троцкизм пашазэ класс кӧргыштӧ ик тыгай политик тэчэний ыльэ. Чын, тудо антилэнинский да сандэнэ пэш кугу йоҥылыш тэчэньэ ыльэ. Тугэ гынат, тудо политик тэчэний ыльэ.

Кызытсэ троцкизм, мутлан, 1936 ийысэ троцкизм, пашазэ классыштэ политик тэчэний лийын шога манын каласаш лийэш мо? Укэ, тидым ойлаш ок лий. Молан? Тэвэ молан: кызытсэ троцкист-влак шкэныштын чын чурийыштым пашазэ класслан ончыктэн пуаш лӱдыт. Нуно шкэныштын чын цэль дэн задачыштым пашазэ класслан почын пуаш лӱдыт, шкэныштын политик чурийыштым пашазэ класс дэч пэш тыршэн шылтат. Нуно тэвэ мо дэч лӱдыт: пашазэ класс нунын чын шонымыштым палэн налэш гын, тудо троцкист-влакым тушман йэҥлан шотлэн карга да шкэ дэчшэ поктэн колта. Тэвэ лач тидлан лийынак троцкист пашан тӱҥ мэтодшо кызыт—шкэ шонымашым пашазэ классыштэ вишак да чэстнэ шаркалымаш огыл, а шкэ шонымашым шылтымаш, тушман-влакын шонымыштым ӱйэдын, подхалимла моктымаш; шкэ шонымашым фарисэйла шойаклэн лавраш тошкымаш лийын шога.

Шарналтэда гын, 1936 ийысэ судэбнэ процэссыштэ Камэньэв дэн Зиновьэв шкэныштын иктаж могай политик платформо лийын огыл манын шогэныт. Нунылан судэбнэ процэссыштэ шкэныштын политик платформыштым ончыктэн пуаш чыла йӧнат ыльэ. Тугэ гынат, нуно тидым ыштэн огытыл,—мэмнан нимогай политик платформынат укэ,—манын каласэныт. Платформо укэлык нэргэн ойлымышт годым нуно коктынат шойаклэныт,—тыштэ нимогай ӱшаныдымашат лийын ок кэрт. Нунын шкэныштын политик платформыштэ улмаш,—тидым ындэ сокыр-влакат ужыт. Но молан нуно нимогай политик платформына укэ манын шогэныт? Тэвэ молан: нуно шкэныштын чын политик чурийыштым почын пуаш лӱдыныт. Нуно СССР Ушэмыш капитализмым пӧртылташ шонымо шкэныштын чын платформыштым ончыктэн пуаш лӱдыныт. Тыгай платформо пашазэ классыштэ йырнымым вэлэ луктэш,—манын нуно лӱдыныт.

1937 ий судэбнэ процэссыштэ Пӓтаков, Радэк дэн Сокольников вэс корныш шогалыныт. Нуно троцкист дэн зиновьэвэцвлакын политик платформышт улмым укэ манын огытыл. Нуно шкэныштын политик платформыштым улмым признатлэныт. Нуно тудым признатлэныт да шкэныштын ойлымаштышт почын пуэныт. Но нуно пашазэ классым, калыкым тидэ троцкист платформо вэрч шогаш ӱжшаш да, а калык ваштарэш да пролэтар ваштарэш улшо платформылан шотлэн каргаш да намыслаш почын пуэныт. Капитализмым пӧртылтымаш, колхоз дэн совхоз-шамычым пытарымаш, эксплоатацэ систэмым ылыжтымаш, Совэт Ушэм ваштарэш сар ыштышашым лишэмдышаш вэрч Гэрманийын да Йапонийын фашист вийжэ дэнэ кылым ыштымаш, сар вэрч да тыныслык политикэ ваштарэш кучэдалмаш, Украиным нэмыч-шамычлан, а Приморым—йапонэц-шамычлан пуэн Совэт Ушэмын мландыжым пайлымаш—тушман кугыжаныш-влакын кэржалтмышт годым Совэт Ушэм сарыштэ сэҥалтшэ манын йамдылкалэн шогымаш, тидэ задачэ-влакым шуктышаш вэрч врэдитэльствым, диверсийым, совэт властьын вуйлатышыжэ-влак ваштарэш шкэт-посна тэррорым, йапон-нэмыч фашист вийлан шпионажым ыштымаш,—тэвэ кызытсэ троцкизмын политик платформыжо. Тудым Пӓтаков, Радэк дэн Сокольников ончыктэн пуэныт. Раш, троцкист-влак тыгай платформым калык дэч, пашазэ класс дэч шылтыдэ кэртын огытыл. Нуно тудым пашазэ класс дэч вэлэ огыл,—троцкист массэ дэчат шылтэн шогэныт; троцкист массэ дэч вэлэ огыл,—троцкист шамычым вуйлатышэ 30-40 йэҥан тӱшка дэчат шылтэн шогэныт. Радэк дэн Пӓтаков 30-40 троцкистым изи конфэрэнцыш погэн, тушто платформын характэржэ нэргэн информацым ышташ Троцкий дэч разрэшэньым йодынытат, Троцкий конфэрэнцым погаш ыш кӱштӧ. Тудо тыгэ каласыш: платформын чынак могай улмыжым троцкист-влакын изи тӱшкаштланат ойлаш пайда укэ; вэт тыгай „опэрацэ" расколым луктын кэртэш.

Шкэ шонымыштым, шкэ платформыштым пашазэ класс дэч вэлэ огыл,—троцкист массэ дэчат, троцкист массэ дэч вэлэ огыл,—троцкист-шамычым вуйлатышэ тӱшка дэчат шылтышэ „политик пашайэҥ влак"—кызытсэ троцкизмын чурийжэ тыгай.

Но тыжэч тэвэ мо лэктэш: кызытсэ троцкизмым пашазэ классыштэ политик тэчэньэ манаш ындэ ок лий.

Кызытсэ троцкизм—пашазэ классыштэ политик тэчэньэ огыл, а вэс кугыжанышласэ развэдкэ орган-влаклан тарлалтшэ врэдитэль, диверсант, развэдчик, шпион да пуштэдышэ-шамычын принципдымэ, идэйдымэ бандышт, пашазэ класслан эн осал тушман бандэ.

(Умбакыжэ 3-шо могырыштo)

*) Нарашта—наивный.

Партийнэ пашан ситыдымашыжэ да троцкист дэн моло тӱрлӧ двурушник-шамычым пытарымэ йӧн нэргэн.

ВКП(б) Рӱдӧ Комитэт Плэнумэш СТАЛИН йолташын 1937 ий 3 мартыштэ ыштымэ докладшэ.

Пытартыш 7—8 ийыштэ троцкизм вашталт толмын ӱчашаш лийдымэ итогшо тыгай.

Ожнысо троцкизм дэн кызытсэ троцкизм коклаcэ ойртыш тыгай.

Мэмнан партийнэ йолташ-влакын йоҥгылышышт тыштэ: нуно ожнысо троцкизм да кызытсэ троцкизм коклаcэ тидэ кугу йортышым ужын огытыл. Нуно тэвэ мом ужын огытыл: троцкист-влак идэйнэ йэҥ шот гыч шукэртак лэктыныт, троцкист-влак совэт кугыжаныштан да совэт властьлан осалым ыштышаш вэрч чыла тӱрлӧ шакшылыкым ыштэн кэртшыш, шкэ родинлан вийаш измэным ыштымэ да шпионажыш шумэш чыла йырнчыкым ыштэн кэртшыш—кугорно ӱмбал разбойникыш шукэртак савырнэн шуыныт. Партийнэ йолташна-влак тидым ужын огытыл, сандэнак троцкист ваштарэш у сэмын, утларак пэҥгыдын кучэдалшаш вэрч пашаштым жапыштэ вэсэмдэн моштэн огытыл.

Тэвэ тидлан лийынак троцкист-влакын пытартыш ийлаштэ ыштымэ йырнчыкышт мэмнан йужо партийнэ йолташ-влаклан чылт вучыдымо лийын.

Умбакыжэ. Пытартышлан, мэмнан партийнэ йолташ-влак тидым ужын огытыл: ик могырым, кызытсэ врэдитэль дэн диверсант-влак, нунын коклаштэ фашизмын троцкист агэнтшэ-влак йатырак активнэ рольым налын шогат, да, вэс могырым, шахтин паша годсо врэдитэль дэн диверсант-влак коклаштэ кугу ойртэм уло.

Пэрвойак. Шахтинэц дэн промпартийэц влак мланна вишак тушман йэҥ лийын шогэныт. Нуно утларакшэ ожно прэдприйатым кучышо, ожно тошто оза годым управльайушо лийшэ, тошто акционьэр обществэ-влакын ожнысо компаньонышт, йа ожнысо буржуазнэ тыгылай спэциалист-влак лийыныт. Нуно политик шотышто мланна вишак торэш шогэныт. Мэмнан кокла гыч иктыжат нунын чын политик чурийыштым палыдэ шогэн огыл. Шахтинэц-влак шкештат Совэт строй ӱмбак шӧрын ончымыштым шылтэн шогэн огытыл. Кызытсэ врэдитэль дэн диверсант-влак нэргэн, троцкист-влак нэргэн тидым каласаш ок лий. Кызытсэ врэдитэль дэн диверсант-влак, троцкист-влак утларакшэ партийнэ йэҥ улыт, кӱсэныштышт партийнэ билэт уло. Тугэ лиймэк, формальнэ нуно тушман огытыл. Тошто врэдитэль-влак мэмнан йэҥ-влаклан торэш лийыныт гын, у врэдитэль влак, лач мӧнгэшла, мэмнан йэҥ-влак ончылно шӱраҥыштыт, мэмнан йэҥ-влакым моктат, ӱшанын налын шуктышаш вэрч мэмнан йэҥ-влак ончылно подхалим койышым койыт. Шкат ужыда, ойртыш кугу.

Кокымшылан. Шахтинэц дэн промпартийэц-влакын вийышт тыштэ ыльэ: тэхник шотышто нунын шагал ма, шуко ма шинчымашышт ыльэ. А тунам мэмнан йэҥ-влакын тыгай шинчымашышт лийын огыл. Сандэнэ мэмнан йэҥ-влак нуно дэч тунэмдэ огыт кэрт ыльэ. Тидэ шот шахтин паша жапысэ врэдитэль-влаклан кугу йӧным пуэн шогэн. Нунылан шкэ эрык дэнэ нигӧ чарыдэ врэдитлаш йӧн лийын. Нунылан мэмнан йэҥ-влакым тэхникэ шотышто ондалкалаш йӧным ыштэн шогэн. Кызытсэ врэдитэль, троцкист шотышто паша тугай огыл. Кызытсэ врэдитэль-влакын тэхникэ шотышто мэмнан йэҥ-влак дэч нимогай сай могыржо укэ. Мӧнгэшла, мэмнан йэҥ-влак тэхникэ шотышто кызытсэ врэдитэль дэч, троцкист дэч утларак йамдылалтэ улыт. Шахтин паша жап гыч кызыт мартэ мэмнан дэнэ тэхникэ шотышто сайын палышэ чын большэвик кадрна лу тӱжэм дэнэ кушкын шуын. Тэхникэ шотышто чот кушшо большэвик вуйлатышэ-влакым тӱжэм дэнэ да лу тӱжэм дэнэ ончыктэн пуаш лийэш. Нунын дэнэ таҥастарымаштэ чыла Пӓтаков дэн Лившицэт, Шэстов дэн Богуславскийэт, Муралов дэн Дробнисэт тэхникым палымэ шотышто йӓлмэ дэнэ лугышо да йамдылалт шогышо гына улыт. Тугэ лиймэк, кызытсэ врэдитэль, троцкист-влакын вийышт кушто? Нунын вийышт партийнэ билэтыштэ, партийнэ билэтым кучымаштышт. Нунын вийышт тыштэ: партийнэ билэт нунылан политикэ ӱшаным пуа да нунылан мэмнан чыла учрэждэньэ дэн организацыш опсам почэш. Нунын прэимушэствышт тыштэ: партийнэ билэтым кучэн да совэт властьын танжэ сэмын койын, нуно мэмнан йэҥ-влакым политикэ шотышто ондалкалэныт, налмэ ӱшанышт дэнэ пайдаланэныт, шыпак врэдитлэныт да мэмнан кугыжанышан сэкрэтым Совэт Ушэмын тушманжэ влаклан почын шогэныт. Политик дэн мораль ак шотышто нунын тидэ „прэимущэствышт" ӱшанлак огыл, но кэч мо гынат, „прэимущэствэ". Тидэ „прэимущэствылан" лийынак, чынжым манаш, троцкист врэдитэль-влакын партбилэтан йэҥ улмыштлан лийынак, мэмнан учрэждэньэ дэн организацыш чыла вэрышкыжэ пурэн кэртмыштлан лийынак, нуно вэс кугыжанышласэ развэдкэ-влаклан вик энгэртыш лийыныт.

Мэмнан йужо партийнэ йолташ-влакын йоҥгылышышт тыштэ: нуно тошто дэн у врэдитэль коклаштэ, шахтинэц дэн троцкист коклаштэ тидэ ойртышым умлэн шуктэн огытыл да тидым ужын шуктыдэ, у врэдитэль-влак ваштарэш у сэмын кучэдалшаш вэрч пашаштым жапыштэ вэсэмдэн моштэн огытыл.

IV.

Озанлык сэҥымаш-влакын ӱмыл могырышт.

Мэмнан тӱньамбал дэн кӧргӧ положэньэ гыч тӱҥ факт-влак тыгай улыт. Нунын нэргэн мэмнан партийнэ йолташ-влак шукыжо мондэныт, альэ нуным ужын огытыл.

Тэвэ молан мэмнан йэҥ-влаклан пытартыш ийлаштэ врэдитэльствэ дэн диверсий шотышто лийшэ событий-влак вучыдэ толыныт.

Йодын кэртыт: молан вара чыла тидым мэмнан йэҥ-влак ужын огытыл, молан нуно чыла тидэ нэргэн мондэныт?

Чыла тидэ мондымашлык, сокырлык, ончыко шонидымаш, ласка кумыллык кужэч лэктыныт?

Тидэ мэмнан йэҥ-влакын пашаштышт эрэак лийын шогышаш ситыдымаш огыл гын?

Укэ, тидэ эрэак лийын шогышаш ситыдымаш огыл. Тидэ ик жаплык койыш, мэмнан йэҥ-влак могырым ик мыньар тыршымаш лиймэк, тудым писын пытараш лийэш.

Тугэжэ, мошто вара паша?

Паша тыштэ: мэмнан партийнэ йолташ-влак пытартыш ийлаштэ эртак озанлык пашам гына ыштэн шогэныт, нуно озанлык сэҥымаш ыштымэ шотышто пэш чот тыршэныт, тидэ шотышто чот тыршымышт дэнэ,—чыла молыжым мондэныт, молым чылажымат кудалтэныт.

Паша тыштэ: озанлык сэҥымаш шотышто пэш чот тыршымышт дэнэ, нуно тидэ пашаштэ чыланымат тӱҥалтыш дэн мучашым ужаш тӱҥалыныт, а Совэт Ушэмын тӱньамбал положэньыжэ, капиталист эл-влакын авырэн шогымышт, партийын политик пашажым вийаҥдымаш, врэдитэльствэ ваштарэш кучэдалмаш гай пашашкэ да тулэч моло пашашкэ ончэн шогымым кудалтэныт, чыла тидэ йодышым кокымшо вэрыштэ альэ кумышо вэрыштэ шогышо пашалан шотлэныт.

Сэҥымаш да сайын ыштымаш—конечнэ, пэш кугу паша. Социалист строитэльствэ шотышто мэмнан сэҥымашна чынак пэш кугу. Но сэҥымашын тӱньаштэ—мо улмын чылан гайак шкэ ӱмыл могыржо уло. Политикым шагал шинчышэ йэҥын кугу сэҥымаш чӱчкыдынак ончыко шоныдымашым, ласка кумыллыкым, самодовольствым, утыж дэнэ шкан ӱшанымашым, утыж дэнэ кугэшнымашым, моктанымашым луктэш. Пытартыш жапыштэ мэмнан дэнэ моктанчык-влак пэш шукын лэктыныт, тидым тэ укэшкэ луктын огыда кэрт. Ӧршашат укэ, социалист строитэльствэ пашаштэ тидэ кугу да сэрйозно сэҥымаш-влакым ыштымэ обстановкышто моктанымэ шонымаш, мэмнан сэҥымашым параднэ ончыктылмо шонымаш лэктэш, мэмнан тушман-влакын вийыштым утыж дэнэ изэмдымэ шонымаш, шкэ вийым утыж дэнэ кугэмдымэ шонымаш лэктэш, чыла тыжэчынжэ,—политик шотышто сокырлык лэктэш.

Тыштэ мый сэҥымаш дэнэ кылдалтшэ шучкылык нэргэн, ончык каймаш дэнэ кылдалтшэ шучкылык нэргэн ик мыньар ойым каласышаш улам.

Йӧсылык дэнэ кылдалтшэ шучкылык-влак нэргэн мэ опыт почэш шинчэна. Тыгай шучкылык дэнэ мэ ындэ ик мыньар ий кучэдал шогэна да каласаш кӱлэш, тидэ кучэдалмаштэ сэҥымашнат уло. Йӧсылык дэнэ кылдалтшэ шучкылык-влак пэҥгыдэ огыл йэҥыным чӱчкыдын шӱлыкаҥмашым, шкэ вийлан ӱшаныдымашым, пэссимизмым луктэш. Мӧнгэшлат, кушто йӧсылык гыч лэктын шогышо шучкылыкым сэҥаш тыршымаш уло гын, йэҥ-влак тидэ кучэдалмашэш шуаралтыт да кучэдалмаш гыч чынак пэҥгыдэ кӱй гай большэвик лийын лэктыт. Йӧсылык дэнэ кылдалтшэ шучкылыкын природыжо тыгай. Йӧсылыкым сэҥымэ рэзультат-влак тыгай улыт.

Но вэс тӱрлӧ шучкылыкат уло. Тидэ сэҥымаш дэнэ кылдалтшэ шучкылык, ончык каймаш дэнэ кылдалтшэ шучкылык. Да, да, йолташ-влак, сэҥымаш дэнэ, ончык каймаш дэнэ кылдалтшэ шучкылык. Тидэ шучкылык тыгай: сэҥымаш обстановко,—сэҥымаш почэш сэҥымашым ыштымаш, планым эртарэн тэмымэ почэш эртарэн тэмымаш,—политикым шагал шинчышэ да шагалрак ужшо йэҥ-влакыным ончык уждымаш дэн самодовольство шонымашым шочыктэ, параднэ куанымаш дэн ваш-ваш саламлымаш атмосфэрым шышта, — тидыжэ вискалэн моштымым чувствым пытара, политик шижмашым нӱшкэмда, йэҥ-влакым лушкыдэмда да нуным каналташ лийэш манын шонымашкэ шӱка.

Ӧршаш укэ, тидэ нэр кадыртылмаш да самодовольство шарлыман аҥыртарышэ атмосфэрыштэ, параднэ манифэстацэ дэн кычкырлэн шкэм моктымо атмосфэрыштэ йэҥ-влак мэмнан элын илышыштыжэ кугу значэньан улшо йужо сущэствэннэ факт нэргэн мондат. Йэҥ-влак капиталист эл-влакын авырымышт, врэдитэльствэ ыштымэ у формо, мэмнан сэҥымашна дэнэ кылдалтшэ шучкылык гай да тулэч моло йӧнысыр фактым ужын шогаш огыт тӱҥал. Капиталист эл-влак авырымаш? Да тидэ чэпуха! Мэ шкэнан озанлык планнам тӱрыс да эртарэнат тэмэн шогэна гын, ала могай капиталист эл-влак авырымын могай значэньыжэ лийын кэртэш? Врэдитэльствэ ыштымэ у формо, троцкизм дэнэ кучэдалмаш? Тидэ чылажат пустьак! Мэмнан шкэнан озанлык планнам тӱрыс да эртарэн тэмэн шогымына годым чыла тидэ тыгыдэ пашан могай значэньыжэ лийын кэртэш? Партийнэ устав, парторган-влакын сайлалтшашышт, партийнэ вуйлатышэ-влакын партийнэ массэ ончылан отчот ыштымышт? Чыла тидлан пэш кӱлэшыжэ уло мо вара? Мэмнан озанлык кушкэш, а пашазэ дэн крэсаньык-влакын матэриальнэ илышышт эрэ утларак да утларак сайэм шога гын, тидэ тыгыдэ паша дэнэ шогылташ вообщэжэ кӱлэш мо? Чыла тидэ пустьак! План тэмалтэш, партийна мэмнан начар огыл, партий Рӱдӧ Комитэтат начар огыл,—адак мо эшэ мланна кӱлэш? Москошто партий Рӱдӧ Комитэтыштэ огай йэҥ-влак шинчат: ала могай йодышым шонэн луктэдат, ала могай врэдитэльствэ нэргэн кутыркалат, шкэ огыт малэ, вэсыланат малаш огыт пу...

Тэвэ тыланда пример: кузэ мэмнан йужо опытдымо йолташ-влак, озанлык сэҥымаш вэрч вуйыштым сывыртымэшкэ тыршэн, куштылгын да „просто" политик сокырлык дэнэ чэрланат.

(Умбакыжэ 4-шэ могырышто)

38

Партийнэ пашан ситыдымашыжэ да троцкист дэн моло тӱрлӧ двурушник-шамычым пытарымэ йӧн нэргэн.

ВКП(б) Рӱдӧ Комитэт Плэнумэш СТАЛИН йолташын 1937 ий 3 мартыштэ ыштымэ докладшэ.

Сэҥымаш дэнэ, ончык каймаш дэнэ кылдалтшэ шучкылык-влак тыгай улыт.

Тыгай улыт тидлан причин: мэмнан партийнэ пашайэҥ-влак озанлык сэҥымаш вэрч пэш чот тыршымышт дэнэ Совэт Ушэмлан кугу значэньан улшо тӱньамбал дэн кӧргӧ характэран факт-влак нэргэн мондэныт, мэмнан элым авырэн шогышо йатыр шучкылыкым ужын шуктэн огытыл.

Тыгай улыт мэмнан ончык уждымашын, мондымынан, поро кумыллыкын, политик сокырлыкын вожышт.

Тыгай улыт мэмнан озанлык дэн партийнэ пашасэ ситыдымаш-влакын вожышт.

V.

Мэмнан задачына

Мэмнан пашаштэ тидэ ситыдымашым кузэ пытараш?

Тидлан мом ыштыман?

Тыгай мэроприйатьым илышыш пурташ кӱлэш.

1) Эн ончычак иктаж могай вэдомство корно дэнэ „тэкушо пашаш" пижшэ мэмнан партийнэ йолташ-шамычын ончыкшыштым тӱньамбал дэн эл кӧргӧ характэран кугу политик йодыш вэкэ савырныман.

2) Мэмнан партийын политик пашажым кӱлэш кӱкшытыш нӧлталман. Тӱҥышкыжӧ партийнэ, совэт дэн озанлык кадрым политиклан туныктымо да большэвикла шуарымэ задачым шындыман.

3) Мэмнан партийнэ йолташ-шамычлан тидым умылтарэн пуаш кӱлэш: озанлык сэҥымашын значэньыжэ, мутат укэ, пэш кугу, тудым мэ ончыкыжат, кэчэ гыч кэчын, ий гыч ийыш ыштэн тыршаш тӱҥалына, тугэ гынат, мэмнан социалист строитэльствын чыла пашажымак тудо альэ ок авалтэ.

Умылтарыман: озанлык сэҥымаш дэнэ кылдалтшэ, самодовольство дэнэ, ончык шонымаш дэнэ, политик шижмаш нӱшкэммэ дэнэ ончыкталтшэ ӱмыл могырым тунам вэлэ пытараш лийэш, кунам озанлык сэҥымаш-влак партийнэ строитэльствысэ сэҥымаш дэнэ да мэмнан партийын кумдан шарэн колтымо политик пашаштыжэ ыштымэ сэҥымаш дэнэ кылдалтыт.

Умылтарыман: озанлык сэҥымаш-влак шкэшт, нунын пэнгыдылыкышт да кужулыкышт пӱтыньэк да тичмашынак партийнэ-организационно дэн партийнэ политик пашасэ сэҥымашыш эҥэртат, тыгэ условий дэч посна озанлык сэҥымаш-влак ошмаш ыштэлтшэ гай лийын кэртыт.

4) Капиталист эл-влакын авырымышт Совэт Ушэмын тӱньамбал положэньыжым палдарышэ тӱҥ факт улэш. Тидым шарныман да нигунамат мондыман огыл.

Шарныман да нигунамат мондыман огыл: капиталист эл-влакын авырымышт годым Совэт Ушэмын тылышкыжэ вэс кугыжаныш-влакын развэдкэ органышт колтылмо врэдитэль, диверсант, шпион, тэррорист-влак эрэак лийыт. Тидын нэргэн шарныман да капиталист эл-влак авырэн илымэ фактын значэжым аклэн шуктыдымо, врэдитэльствын вийжым да значэньыжым аклэн шуктыдымо йолташ-влак дэнэ кучэдал шогыман.

Мэмнан партийнэ йолташ-шамычлан умылтараш кӱлэш: озанлык сэҥымаш-влак кэч могай кугу лийыт гынат, капиталист эл-влак авырымаш фактым да тидэ факт гыч лэкшэ рэзультатым пытарэн огыт кэрт.

Мэмнан йолташ-шамычлан, партийнэ дэн бэспартийнэ большэвик-шамычлан, вэс эл развэдкэ орган-влакын врэдитэль-диверсионно да шпион паша практикышт, тэхникышт, нунын цэльыштым, задачыштым умлэн налашышт йӧн лийжэ—манын кӱлэш мэрым ыштыман.

5) Мэмнан партийнэ йолташ-шамычлан умылтарэн пуаш кӱлэш: троцкист-шамыч вэс элласэ развэдкэ орган-влакын диверсионно-врэдитэль, шпион пашаштышт активнэ элэмэнт лийын, пашазэ классыштэ политик тэчэний лиймым шукэртак чарнэныт, пашазэ классын интэрэсшылан кэлшышэ иктаж могай идэйлан служымым нуно шукэртак чарнэныт, нуно вэс элласэ развэдкэ орган-влаклан тарлалтын пашам ыштышэ врэдитэль, диверсант, шпион, пуштэдышэ-влакын принципдымэ, идэйдымэ бандышкышт савырнэныт.

Умылтарэн пуаш кӱлэш: кызытсэ троцкизм дэнэ кучэдалмаштэ ындэ тошто мэтод огыл, дискуссий мэтод огыл, а у мэтод, куклэн лукмо да шалатымэ мэтод кӱлэш.

6) Мэмнан партийнэ йолташ-шамычлан кызытсэ врэдитэль дэн шахтин жапысэ врэдитэль коклаштэ могай ойртыш улмым умылтарэн пуаш кӱлэш. Умылтарыман: шахтинский жапысэ врэдитэль-шамыч мэмнан йэҥ-влакын тэхник шинчыдымашышт дэнэ пайдаланэн, нуным ондалкалэныт. Кызытсэ, кидыштышт партийнэ билэтым кучышо врэдитэль-шамыч мэмнан йэҥ-влакын политик шотышто ончык шоныдымышт дэнэ пайдаланэн, нунылан, партий члэн-шамыч сэмын, политик шотышто ӱшанымашэш мэмнан йэҥ-влакым ондалкалат.

Шахтин паша лиймэ жаплан кэлшышэ тэхникым тунэм шуктымо нэргэн тошто лозунгыш кадрым политик шотышто воспитатлымэ нэргэн, большэвизмым тунэм шуктымо да политик шотышто мэмнан ӱшанымынам пытарымэ нэргэн у лозунгым, кызытсэ жаплан тӱрысак кэлшышэ лозунгым йэшараш кӱлэш.

Йодын кэртыт: лу ий ожно, шахтин паша лиймэ жапыштэ ик канаштэ кок лозунгым—тэхник тунэммэ нэргэн пэрвой лозунгшымат, кадрлан политик воспитаньым пумо нэргэн кокымшо лозунгшымат пуаш ок лий ыльэ мо? Укэ, ок лий ыльэ. Мэмнан дэнэ, большэвик партийыштэ паша тыгэ ок ыштэлт. Рэвольуционно движэньыштэ вашталтыш лиймэ жапыштэ кэч кунамат иктаж могай тӱҥ лозунг, рӱдӧ лозунг сэмын луктын шындалтэш. Тудым руалтэн кучэн, тудын гоч чумыр чэпым ончык шупшаш йӧн лийэш. Лэнин мэмнам тыгэ туныктэн: мэмнан пашан чэпыштыжэ тӱҥ йыжыҥым муза, тудым руалтэн кучыза да тудым ончык шупса, тыгэ тудын гоч чумыр чэпым шупшаш да ончык кайаш йӧн лийэш. Рэвольуционно движэньын историйжэ ончыкта: тидэ тактикэ шкэдак улшо чын тактиклан шотлалтэш. Шахтин паша лиймэ жапыштэ мэмнан йэҥ-влакын лушкыдылыкышт нунын тэхник шинчыдымашышт ыльэ. Тунам мланна лушкыдо вэр—политик йодыш огыл, а тэхник йодыш-влак лийыныт. Тунамсэ врэдитэль-влак шотышто мэмнан политик отношэньынам налаш гын, тудо пэшак раш ыльэ, политик шотышто чуждый йэҥ дэк большэвик-шамычын отношэньышт гай ыльэ. Мэ тэхникым тунэммэ нэргэн лозунгым пуэн улына да эртышэ жапыштэ тэхникым сайын шинчышэ большэвик кадрым лу да шӱдӧ тӱжэм дэнэ воспитатлэнна. Тыгэ мэ шкэнан тэхник шотышто лушкыдылыкнам пытарышна. Вэс паша кызыт. Ындэ мэмнан тэхникым сайын шинчышэ большэвик кадрна уло, кызыт врэдитэль пашам вишак чуждый йэҥ-влак огыл, тунамак мэмнан йэҥ-влак дэнэ таҥастарымаштэ тэхникым утларак шинчышэ-влак огыл, а партийнэ билэтым кучышо да партий члэнын чыла праваж дэнэ пайдаланышэ йэҥ-влак ыштат. Ындэ мэмнан йэҥ-влакын лушкыдылыкышт—тэхник шинчыдымаш огыл, а политик шотышто ончык шоныдымаш, партий билэтым случайнэ налшэ йэҥ-влаклан сокырла ӱшанымаш, йэҥ-влакын нунын политик дэкларацийышт почэш огыл, а пашашт рэзультат почэш тэргыдымаш. Ындэ мланна тӱҥ йодыш—мэмнан кадрын тэхник шинчыдымашыжым пытарымаш огыл, вэт тудо ындэ тӱҥ шотышто пытаралтын, а политик шотышто ончык шоныдымашым да партийнэ билэтым случайнэ налшэ врэдитэль-шамычлан политик шотышто ӱшанымашым пытарымаш.

Кадр вэрч кучэдалмэ пашаштэ шахтин паша лиймэ жапыштэ улшо рӱдӧ йодыш дэн кызытсэ жапыштэ улшо рӱдӧ йодыш коклаштэ тӱҥ ойртыш тыгай.

Тэвэ молан мэ лу ий ожно ик канаштэ кок лозунгым,—тэхникым тунэммэ нэргэн лозунгымат, кадрлан политик воспитаньым пумо нэргэн лозунгымат пуэн кэртын она ул, пушашат она ул ыльэ.

Тэвэ молан тэхникым тунэммэ нэргэн тошто лозунгыш ындэ большэвизмым тунэммэ нэргэн, кадрлан политик воспитаньым пумо да мэмнан политик бэспэчностьым пытарымэ нэргэн у лозунгым йэшараш кӱлэш.

7) Мэмнан кажнэ гана ончык тошкалмына сэмын мэмнан дэнэ класс кучэдалмаш пуйто эрэ утларак да утларак изэмаш тӱҥалэш, пуйто мэмнан сэҥэн каймына сэмын класс тушман эрэ утларак да утларак ӱҥышырак лийэш—манмэ шӱйшӧ тэорийым шалаташ да ӧрдышкӧ кудалташ кӱлэш.

Тидэ—шӱйшӧ тэорий вэлэ огыл, но шучко тэорийат, вэт тудо мэмнан йэҥ-влакым малтыкта, нуным капканыш пурта, а класс тушманлан совэт власть ваштарэш кучэдалашыжэ вийым погаш йӧным пуа.

Мӧнгэшла, мыньар утларак мэ ончык кайаш тӱҥалына, мыньар шукырак сэҥымашна лийэш, шалатымэ эксплоататор класс-влакын кодшышт тунар утларак шыдырак лийыт, кучэдалмаштэ утларак пӱсырак формым вашкэрак куснат, тунар утларак нуно совэт кугыжанышлан шакшылаш тӱҥалыт, кучэдалмэ эн шучко йӧным, шкэныштын пытымэ йӧным эрэ утларак руалткалаш тӱҥалыт.

Мондыман огыл: ССР Ушэмыштэ шалатымэ класс-влакын кодшышт шкэтын огытыл. Нуно ССР Ушэм дэч ӧрдыштӧ улшо мэмнан тушманна-влак дэч вигак полышым налын шогат. Класс кучэдалмаш ССР Ушэм кӧргыштӧ вэлэ лийын шога манын шонаш гын, йоҥылыш лийэш ыльэ. Класс кучэдалмашын ик мучашыжэ ССР Ушэм кӧргыштӧ лийын шога, тудын вэс мучашыжэ мэмнан йырыштэ улшо буржуазнэ кугыжанышла кӧргышкӧ шуйналтэш. Шалатымэ класс-влакын кодшышт тидын нэргэн шинчыдэ огыт кэрт. Лач тидлан лийынак, тидын нэргэн шинчыйт дэнак нуно ончыкыжат шкэныштын осал пашаштым ыштэн шогаш тӱҥалыт.

Тыгэ мэмнам историй туныкта. Тыгэ мэмнам лэнинизм туныкта.

Чыла тидым шарнаш да эрэак йамдэ лийын шогаш кӱлэш.

8) Кӧ чылаж годымак ок врэдитлэ да кӧ кэч йужгынам шкэ пашаштыжэ сайын ыштымым ончыкта гын, пуйто врэдитэль лийын ок кэрт—манын ойлышо вэс шӱйшӧ тэорийым шалаташ да ӧрдыш кудалташ кӱлэш.

Тидэ странный тэорий тудын авторжо-влакын кӱчык ушан улмыштым ончыкта. Ик врэдитэльат, эн кӱчык жапыштэ тӱжвак ынэж луктал гын, эрэак врэдитлаш ок тӱҥал. Мӧнгэшла, чын врэдитэль жап гыч жап шкэ пашаштыжэ сайын ыштымым ончыктышаш, вэт тудлан, врэдитэльлан аралалт кодаш, ӱшаным налаш да шкэ врэдитэль пашажым умбакыжэ ышташ полшышо йӧн лач тидэ вэлэ.

Мый тидэ йодыш раш да умбакыжэ умылтарымат огэш кӱл манын шонэм.

9) Озанлык планым эрэак шуктэн шогымаш пуйто врэдитэльствым да врэдитэльствын рэзультатым укэшкэ луктэш манын ойлышо кумшо шӱйшӧ тэорийым шалаташ да ӧрдыш кудалташ кӱлэш.

Тыгай тэорий ик шонымаш дэнэ гына шаралтын кэртэш: мэмнан пашайэҥ-влакын вэдомствэнэ шкэм йӧратымыштым чыгылташ, нуным тыпландараш да врэдитэльствэ ваштарэш кучэдалмыштым лушкыдэмдаш.

„Мэмнан озанлык план-влакым эрэак шуктэн шогымаш"—манмэ мо лийэш?

(Умбакыжэ 5-шэ могырышто).

Партийнэ пашан ситыдымашыжэ да троцкист дэн моло тӱрлӧ двурушник-шамычым пытарымэ йӧн нэргэн.

ВКП(б) Рӱдӧ Комитэт Плэнумэш СТАЛИН йолташын 1937 ий 3 мартыштэ ыштымэ докладшэ.

Эн пэрвойак, ончыктэн пумо: мэмнан чыла озанлык планна изэмдымэ улыт, вэт нуно мэмнан калык озанлык кӧргыштӧ улшо пэш кугу рэзэрв дэн йӧным шотыш огыт нал.

Кокымышыжо, чумыр наркоматлаштэ озанлык планым суммо шот дэнэ тэмымаш йужо пэш важнэ отраслыштыжат планым тэмымаш ок лий. Вэс сэмын, факт-влак тидым ойлат: талукаш озанлык планым тэмышэ да эртарэн тэмышэ йатыр наркомат калык озанлыкын йужо пэш важнэ отраслыштыжэ планым эрэак ок тэмэ.

Кумышыжо, нимогай ӧрмашат лийын ок кэрт: врэдитэль-влакым чараш огына лук ыльэ да нуным ӧрдышкӧ огына кудалтэ ыльэ гын, озанлык план тэмымэ шотышто паша йатыр начаррак лийэш ыльэ. Кызыт лончылымо тэорийын ӧрдыш ужын кэртдымэ авторжо-влаклан тидым шарнаш кӱлэш ыльэ.

Нылымышыжэ, шукыжо годым врэдитэль-влак шкэныштын тӱҥ врэдитэль пашаштым тыныс жапыштэ огыл, а сар вашэш жапыштэ альэ сар годымжак ыштат. Ойышто, мэ озанлык планым „эрэак тэмымэ“ нэргэн шӱйшӧ тэорий дэнэ шкэнам малтэна ыльэ да врэдитэль-влакым огына логал ыльэ. Врэдитэль-влаклан мэмнан калык озанлыкэш „Озанлык планым эрэак тэмымэ“ нэргэн шӱйшӧ тэорий шэнгэлан кодаш эрыкым пуэна ыльэ гын, сар жапыштэ вуно мэмнан кугыжанышлан мо чоло кугу зийан ыштэн кэрташым тидэ шӱйшӧ тэорийын авторжо-влак ужыт мо.

„Озанлык планым эрэак тэмымэ“ нэргэн тэорий врэдитэль-влаклан пайдам кондышо тэорий улэш, тидэ раш огыл мо?

10) Врэдитэльствым пытараш стаханов движэньэ тӱҥ йӧн улэш манын ойлышо нылымышэ шӱйшӧ тэорийым шалаташ да ӧрдышкӧ кудалташ кӱлэш.

Стахановэц-влак да стаханов движэньэ нэргэн рӱжгымӧ йӱк дэнэ врэдитэль-влак ӱмбач ударым корандышашлан тидэ тэорийым шонэн лукмо.

Молотов йолташ шкэ докладыштыжэ йатыр фактым ончыктыш: кузэ Кузбасс дэн Донбассыштэ, политик шотышто ончык шоныдымо йолташ-влакын ӱшанымыштлан кӧра, троцкист дэн троцкист огыл врэдитэль-влак стахановэц-влакым эрэак ондалкалэныт, нунылан ораваш тойам чыкэдэныт, вунын чот ыштымыштлан мэшайышашлан йатыр искусствэннэ чаракым шындылыныт да, пытартышланжэ, нунын пашаштым пужгалэн кэртыныт. Мутлан, Донбассыштэ капитальнэ строитэльствым врэдитлэн ыштымаш шӱй лукмаштэ йамдылалтмэ паша дэнэ чыла моло паша коклаштэ кӱрылтышыш намийэн, а йамдылалтмэ пашажэ тэмп дэч вараш кодэш. Тыгай годым лач стахановэц-влак мом ыштэн кэртыт? Стаханов движэньылан пашам ончыко тарватэн колтышашлан да шкэ кугу пашажым шуктышашлан врэдитэль-влакын чыла тӱрлӧ махинацийжэ ваштарэш кучэдалашыжэ мэмнан дэч рэальнэ полыш кӱлэш,—тидэ раш огыл мо? Врэдитэльствэ ваштарэш кучэдалмаш, врэдитэльствым пытараш кучэдалмаш, врэдитэльствым сорлыклымаш стаханов движэньылан чумыр кумдыкшо мучко шарлэн кайаш кӱлшӧ условий улэш,—тидэ раш огыл мо?

Мый тидэ йодышат тыгак раш да умбакыжэ умылтарышаш укэ, манын шонэм.

11) Троцкист врэдитэль влакын ындэ рэзэрвышт укэ, нуно шкэныштын пытартыш кадрыштым погкалат манын ойлышо визымшэ шӱйшӧ тэорийым шалаташ да ӧрдышкӧ кудалташ кӱлэш.

Тидэ йоҥылыш, йолташ-влак. Тыгай тэорийым кӱчык ушан йэҥ-влак вэлэ шонэн луктын кэртыныт. Троцкист врэдитэль-влакын шкэ рэзэрвышт уло. Тушто эн ончычак ССР Ушэмыштэ шалатымэ эксплоататор класс-влакын кодшышт шогат. Тушто ССР Ушэм дэч ӧрдыштӧ илышэ да ССР Ушэмлан тушман улшо йатыр группо дэн организацэ-шамыч шогат.

Мутлан, тэвэ троцкист контррэвольуционно IV интэрнационалым налаш. Тудын кум ужаш гыч кок ужашыжэ эртак шпион дэн диверсант-влак улыт. Тидэ рэзэрв огыл мо? Тидэ шпион интэрнационал троцкист-влакын шпион врэдитэль пашаштлан кадрым ойраш тӱҥалэш,—тидэ раш огыл мо?

Альэ тэвэ, мутлан, Норвэгийысэ пройдох Шэфлон группыжым налаш. Тудо шкэдэнжэ обэр-шпион Троцкийым ашнэн да тудлан Совэт Ушэм ваштарэш кучэдалашыжэ полшэн. Тидэ группо мо дэнэ рэзэрв огыл? Тидэ контррэвольуционно группо ончыкыжо троцкист шпион дэн врэдитэль-влаклан полшаш ок тӱҥал манын кӧ кэртэш?

Альэ тэвэ, мутлан Шэфло гайак пройдохан, Францийыштэ Суваринын группыжым налаш. Мо дэнэ тудо рэзэрв огыл? Тидэ пройдох группо Совэт Ушэм ваштарэш шпион-врэдитэль пашам ышташ троцкист-влаклан тыгак полшаш ок тӱҥал манын ойлаш лийэш мо?

А Гэрманийысэ чыла нинэ господа-влак шкэ, чонышт дэн капыштым фашист-влаклан ужалышэ тӱрлӧ Рут Фишэр, Маслов, Урбанс-влак,—троцкист шпион-врэдитэль пашалан нуно мо дэнэ рэзэрв огытыл?

Альэ, мутлан, Амэрикыштэ палымэ жулик Истмэнын вуйлатымэ писатэль тӱчам налаш. Чыла тидэ пэро разбойник-влак лач ССР Ушэмысэ пашазэ класс ӱмбак лаврам кышкымышт дэнэ вэлэ илат. Троцкизмлан нуно мо дэнэ рэзэрв огытыл?

Укэ, троцкист-влак пытартыш кадрыштым погкалат манмэ шӱйшӧ тэорийым йӧршэш кудалташ кӱлэш.

12) Пытартышлан, адак ик шӱйшӧ тэорийым шалаташ да ӧрдышкӧ кудалташ кӱлэш. Тидэ тэорий тыгэ манэш: мэ, большэвик-влак, шукын улына, а врэдитэль-влак шагал улыт, мланна, большэвик-влаклан, лу миллион дэнэ йэҥ-влак полшат, а троцкист врэдитэль-влак лач иктэ-кокыт, ик мыньар лу вэлэ улыт, садлан мэ, большэвик-влак, ала могай тугай врэдитэль-влак тӱшка ӱмбак огына ончо гынат кэртына ыльэ.

Тидэ йоҥылыш, йолташ-влак. Тидэ пэш чот ӧршашлык тэорийым тидлан шонэн луктыныт: врэдитэльствэ ваштарэш кучэдал моштыдымыштлан лийын пашаштэ сӱмырлышӧ йужо мэмнан йолташ-влакым эмратылаш, да нунын шэкланымыштым лушкыдэмдаш, нунылан тып малаш йӧным ышташ.

Троцкист врэдитэль-влаклан ик-кок йэҥ вэлэ полшат, а большэвик-влаклан шуко лу миллион йэҥ—тидэ, конэчнэ, чын. Но тыжэч врэдитэль-влак мэмнан пашалан кугу зийаным ыштэн огыт кэрт манын чылтат шоныман огыл. Амыртылаш да энгэкым ыштылаш чылтат шуко йэҥ ок кӱл. Днэпростройым ыштэн шуктышашлан, шуко лу тӱжэм дэнэ пашазым кучылташ кӱлэш. А тудым пудэшташ ик мыньар лу йэҥ кӱлэш дыр, тылэч шуко огыл. Сарыштэ кучэдалмэ годым сэҥаш ик мыньар корпус йошкарармэйэц-влак кӱлыт. А фронтышто тидэ сэҥымашым сӱмырышашлан армий штабыштэ альэ дивиз штабыштат опэративный планым шолыштын, тудым тушманлан пуэн кэртшэ иктаж мыньар шпион гына кӱлэш. Кугу кӱртньӧ корно кӱварым ыштышашлан тӱжэм дэнэ йэҥ кӱлэш. Но тудым пудэшташ ик мыньар йэҥат сита. Тыгай примэрым лу дэнэ да шӱдӧ дэнэ ончыкташ лийэш ыльэ.

Тыгэжэ, мэ шукын улына, а нуно, троцкист врэдитэль-влак, шагал улыт манын, шкэм тыпландараш ок лий.

Тидым ыштэн шукташ тыршыман: мэмнан радамыштына нуно, троцкист врэдитэль-влак, чылт ынышт лий.

Чыла мэмнан организацылан, озанлык дэн совэт организацыланат, тыгак административнэ дэн партийнэ организацыланат общо улшо мэмнан пашан ситыдымашыжым пытарышаш нэргэн йодыш шотышто паша тыгай.

Тидэ ситыдымаш-влакым пытарышашлан кӱлэш йӧн-влак тыгай улыт.

Партийнэ организацэ-влакым да нунын пашаштышт улшо ситыдымаш-влакым налаш гын, тидэ ситыдымашым пытарышаш йӧн-влак нэргэн тыланда ончаш пумо рэзольуцо проэктыштэ пэш раш ойлалтэш. Садлан мый, тыштэ пашан тидэ могыржо нэргэн ойлышаш укэ, шонэм.

Мэмнан партийнэ кадрын политик шотышто йамлылалтмыжэ да тунэмын шогымыжо нэргэн йодыш шотышто ик мыньар шомакшым каласынэм ыльэ.

Мый шонэм: мэмнан партийнэ кадрнам ӱлыч кӱшкӧ шумэш идэологий шотышто йамдылэн да политик шотышто шуарэн, нуным кугыжаныш кӧргӧ дэн тӱньамбал илышым сайын палэн моштышым ыштэн кэртына ыльэ гын да моштэна ыльэ гын, мэ нуным эл вуйлатымэ йодыш-влакым кугу йоҥылыш дэч посна рэшитлэн кэртшэ чылтак тичмаш лэнинэц, марксист-влакым ыштэн моштэна ыльэ гын, тидын дэнэ мэ чыла мэмнан задачына гыч лу ужашыштэ индэш ужашыжым шуктэна ыльэ.

Мэмнан партийын вуйлатышэ состав шотышто паша могай?

Мэмнан партийын составыштыжэ, тудын вуйлатымэ лончыжым налаш гын, 3-4 тӱжэм чоло эн кӱшыл вуйлатышэ уло. Тидэ—мэмнан партийын гэнэралитэтшэ, мый манам.

Умбакыжэ 30—40 тӱжэм кыдалаш вуйлатышэ уло. Тидэ мэмнан партийнэ офицэр-влак улыт.

Умбакыжэ 100—150 тӱжэм чоло мэмнан ӱлыл партийнэ команднэ состав уло. Тидым мэмнан партийнэ унтэр офицэрство, манаш лийэш.

Тидэ командно кадрын идэологий кӱкшыташым да политик шуаралтмашыштым нӧлталаш, тидэ кадр коклаш выдвигатлаш йӧрышӧ у вийым ушымаш да тыгэ вуйлатышэ кадрым шукэмдымаш,—тэвэ задачэ.

Тидлан мо кӱлэш?

Эн ончычак мэмнан партийнэ вуйлатышэ-влаклан—йачэйкэ сэкрэтарь гыч тӱҥалын область дэн рэспублик партийнэ организацэ сэкрэтарь мартэ—шкаланышт кок йэҥым, тудын чын олмэштышыжэ лийын кэртшэ кок партийнэ пашайэҥ гыч муаш кӱшташ кӱлэш. Тыгэ манын кэртыт: а кушто-кажнылан нинэ кок олмэштышым муаш, мэмнан тыгай йэҥ укэ, кэлшышэ пашайэҥ укэ. Тидэ йоҥлыш, йолташ-влак, кэртшэ йэҥ, талантан йэҥ мэмнан лу тӱжэм дэнэ улыт. Нуным шинчаш гына кӱлэш да, тошто вэрыштэ утымэш ынышт шого да шӱйаш ынышт тӱҥал манын, жапыштак выдвигатлаш кӱлэш. Кычалза да муда.

Умбакыжэ. Партийнэ туныктымашлан да йачэйкэ сэкрэтарь-влакым угыч туныктышашлан кажнэ область рӱдыштӧ ныл тылзаш „Партийнэ курсым“ почман. Тидэ курсыш чыла тӱҥалтыш партийнэ организацын (йачэйкын) сэкрэтарьыштым колташ кӱлэш да варажым курсым пытарэн мӧҥгӧ пӧртылмэкышт нунын олмэштышыштым да тӱҥалтыш партийнэ организацын утларак кэртшэ члэнжым колтыман.

Умбакыжэ. Район организацэ-влакын пэрвой сэкрэтарьыштым политиклан туныкташ ССР Ушэм мучко, мутлан, лу утларак важнэ цэнтрэш, кандаш тылзаш „Лэнинский курсым“ ышташ кӱлэш. Нинэ курсыш район дэн округ партийнэ организацын пэрвой сэкрэтарь-влакшым колташ кӱлэш. Варажым курсым пытарэн мӧҥгӧ пӧртылмэкышт,—нунын олмэштышыштым да район дэн округ организацын утларак кэртшэ члэнжым колтыман.

Умбакыжэ. Ола-организацэ сэкрэтарь-влакым идэологий шотышто угыч йамдылышашлан да политик шотышто жаплан кэлшышын угыч туныктышашлан ВКП(б) Рӱдӧ Комитэт пэлэн куд тылзаш „Партий историй дэн политик курсым“ ышташ кӱлэш. Тидэ курсыш ола организацэ-влакын пэрвой альэ кокымшо сэкрэтарьыштым колты-

(Мучашыжэ 6-шо могырышто).

Партийнэ пашан ситыдымашыжэ да троцкист дэн моло тӱрлӧ двурушник-шамычым пытарымэ нэргэн.

ВКП(б) Рӱдӧ Комитэт Плэнумэш СТАЛиН йолташын 1937 ий 3 мартыштэ ыштымэ докладшэ.

(МУЧАШ)

ман. Варажым курсым пытарэн мӧнгӧ пӧртылмэкышт,—ола организацын утларак кэртшэ члэнжэ-влакым колтыман.

Пытартышланжэ, ВКП(б) Рӱдӧ Комитэт пэлэн куд тылзаш „Эл кӧргӧ да тӱньамбал политик йодыш шотышто совэщаньым“ ышташ кӱлэш. Тышкэ область дэн край организацэ-влакын да национальнэ коммунист партий рӱдӧ комитэтын пэрвой сэкрэтарьыштым колтыман. Нинэ йолташ-влак мэмнан партий Рӱдӧ Комитэтын вуйлатышыжэ-влакым алмаштэн кэртшэ ик смэным вэлэ огыл, а ик мыньар йатыр смэным пуаш улыт. Тидэ кӱлэш да тидэ ышталтман.

Мый пытарэм, йолташ-влак.

Мэ тыгэ мэмнан пашанан тӱҥ ситыдымашыжэ нэргэн ойлышна. Чыла мэмнан организацылан, озанлык, административнэ да партийнэ организацэ-влаклан общо улшо ситыдымаш-влак нэргэнат, тыгак лач партийнэ организацэ-влакын гына улшо ситыдымаш нэргэнат ойлышна. Нинэ ситыдымашым пашазэ классын тушманжэ-влак шкэныштын диверсионно-врэдитэль да шпион-тэррорист пашаштлан кучылтыныт.

Умбакыжэ мэ вэс эл развэдыватэльнэ орган-влакын троцкист фашист агэнтыштын диверсионно врэдитэль да шпион-тэррорист пашаштым эҥгэкдымыш савыраш да ситыдымаш-влакым пытараш кӱлшӧ тӱҥ мэроприйатьэ-влакым палэмдышна.

Йодылтэш, чыла тидэ мэроприйатьым шуктэн кэртына мо, тидлан чыла кӱлэш йӧн мэмнан уло мо?

Мутат укэ, кэртына. Тидэ мэроприйатьым шукташ кӱлшӧ чыла йӧн мэмнан кидыштына уло. Садлан мэ тудым шуктэн кэртына.

Мэмнан мо вара ок ситэ?

Иктэ гына ок ситэ: шкэнан ончык шоныдымашнам, шкэнан поро кумылын илымынам, политик шотышто шкэнан мӱндырк ужын кэртдымынам пытараш йамдэ улмына.

Чарак тыштэ.

Но мэ, капитализмым сӱмырышӧ, тӱҥ шотышто социализмым ыштышэ да тӱньамбал коммунизмын кугу знамыжым нӧлтышӧ-влак, тидэ воштылтыш да идиот чэр дэчат ойырлэн огына кэрт мо?

Шонэна гын, мутат укэ, тудым пытарэна. Тидым огына кэрт манын ӧраш мэмнан нимогай амалат укэ. Тыгылай огыл, а большэвикла кӱлэш сэмын пытарэна.

Кунам мэ тидэ идиот чэрым пытарэна гын, мэ тичмаш ӱшан дэнак тыгэ каласэн кэртына: мланна нимогай тушманат, кӧргӧ тушманат, тӱжвалат шучко огыл, нунын тушман пашашт мланна шучко огыл, мэ нуным кызыт шалатымына сэмынак, ожнӧ шалатылмына сэмынак, ончыкыжат шалаташ тӱҥалына. (Совым кырат).

КОМСОМОЛЫН ВОСПИТАТЛЫМЭ АКТИВНЭ СОВЭТ ПАШАЙЭҤ

Комсомолэц Кудрьашов Микалэ кок ий лийэш Кугунур йал совэт (Роҥго р-н) вуйлатышылан ышта. Кудрьашов йолташ шкэ практик пашаж дэнэ Лэнин комсомол лӱмым сулэн налын. Кок ий жапыштэ чыла пашамат сайын ыштымыжлан 8 кана пӧлэклалтын. Финансэ пашам сайын вуйлатымыжлан Облфо костьум дэнэ, чодра паша планым ж а п ы ш т э тэмымыжлан Абаснур прорабпункт 200 тэҥгэ окса дэнэ да Маритранлэс помыш шагат дэнэ, корно паша планым срок дэч ожно да сайын шуктымыжлан 200 тэҥгэ окса дэнэ, 1936 ийыштэ йал озанлык паша планым срок дэч ожно шуктымыжлан Марий А С С Р Исполком прэзидиум 500 тэҥгэ окса дэнэ прэмироватлэныт.

Кудрьашов й о л т а ш ы н вуйлатымэ Кугунур йал совэт Марий рэспубликыштэ эн ончыл йал совэт радамыштэ шотлалтэш. Кудрьашов Микалэ йал совэт пэлэнсэ сэкций-влакым сайын вуйлата. Садланак сэкций-влак шкэ пашаштым вийан ыштат. Утларакшэ полэвод сэкций (вуйлатышэ Арэсипов), финансэ сэкций (вуйлатышэ Йэгоров) пашам сайын ыштат.

Шошым аҥалан йамдылалтмаштэ йалсовэт Роҥго районышто эн ончыч кайа. Кӱкшӱ шурным налшаш вэрч кучэдалмаштэ йатыр пашам ыштымэ. Мландым ӱйаҥдаш 415 тонн торфым, 395 тонн тэрсым лукмо. 150 цэнтньэр ломыжым, 7 цэнтньэр кайык тэрысым, моло ӱйаҥдышмат йатыр йамдылымэ. 69 гэктарэш лум кучымашым эртарымэ. Йал совэт муяко кӱкшӱ шурно лэктыш вэрч кучэдалмэ ныл звэнам организатлымэ.

Кугу йоҥ-влакым туныктымаштат Кугунур йал совэт-моло йал совэт-влак дэч ончыч кайа. Кудрьашов йолташ тэний шошо мартэ чыла тунэмдымым туныктэн лукташ задачым шындэн. Йал совэт мучко кызыт 290 тунэмдымэ дэн шагал тунэмшэ влак тунэмыт Культур сэкцийым комсомолэц Абросимов вуйлата.

Кудрьашов йолташ совэт озанлыкымат с а й ы н шындэн. Колхозник-влакын вуй шиймашышт жапыштэ лончылалтэш. Паша учотым сайын шындымэ.

—Тау комсомоллан, тудо мыйым воспитатлэн, туныктэн, — Курьашов йолташ комсомоллан шуко кана таум ыштэн. Чынак Кудрьашов Микалым комсомол воспитатлэн, туныктэн, активнэ с о в э т пашайэҥым штэн. Кудрьашов йолташ шкэ шинчымашыжым кугэмдаш кажнэ кэчын тырша. Политшколышто активнэ тунэмэш. Агротэхникым заочно тунэмэш. Йара жапыштэ сылнэ литэратурым лудэш.

О. О. Виноградов.

Качэствэ вэрч кучэдалмаш йӧршэшат укэ

Сталинский Конституцым школлаштэ тунэммаш тӱҥ прэдмэт лийман. Но тудым Арын кыдалаш школ дирэкцэ (Морко район) нымонарат умлэн огыл, эсогыл тӱҥалтыш комсомол организацат умлэн шуктыдэ нэрэн кодын. Конституцым туныктышо А. Г. Сидоров шкэ ӱмбакыжэ вочшаш пэш отвэтствэннэ пашам пэлэн налдэ туныкташ тӱҥалын. Конституцым туныктыш тӱҥалмэ дэч ожно нымогай йамдылалтмашат л и й ы н огыл.

Тидэ школышто Сталинский Конституцо тунэммашым путырак начар организоватлымэ. Качэствэ вэрч кучэдалмаш йӧршэшат укэ. Тэвэ 8 шэ классыштэ тунэмшэ-влак кокла гыч шукыжо Конституцо урокыш йамдылалтдэ толыт. 45 тунэмшэ гыч 10 тунэмшэ вэлэ конспэктым ышта.

Г. И Йаранов.

КАПИТАЛИСТ ЭЛЛАШТЭ

Гэнэрал Франко ваштарэш заговорым ышташ тӧчымӧ

ЛОНДОН, 29 март. Лондонышо гэнэрал Франко ваштарэш заговор ыштымэ нэргэн увэр толын ыльэ. Тидэ увэр чынак улмаш. Газэтлаштэ тыгэ ончыктат: тидэ заговорыш шуко ола ушнэн улмаш. Утларакшым Малагаштэ чот тарванэныт. Тыштэ мӓтэжнэ офицэр групп патырналтшэ-влакым утарэн восстаньым ышташ шонэн. Тидэ заговорым гэрман шпионаж тӱжвак луктын. Гэрман шпионаж испан граждан сар тӱҥалмэ дэч ончычак организоватлалтын ыльэ. Заговорышто активнэ участвоватлышэ 18 йэҥым лӱйэн пуштыныт.

Лудшо-влаклан умылтарэна

„Чак-Марий“ колхоз“ члэн (Звэнигэ р н) И. П. Максимов йолташ „Рвэзэ коммунист“ газэт коч пэдагогик училищыш тунэмаш налмэ нэргэн умылтарэн пуаш йодэш.

Максимов йолташын йодышыжлан умылтарэна. РСФСР Наркомпросын лукмо у правилэж почэш пэдагогик училищыш пэлэ кыдалаш школым да кыдалаш школын 7 классшым пытарышэ-влак 15 ийаш гыч 35 ийаш мартэ налалтыт. Тунэмаш пураш шонышо-влак пэдагогик училищыш йодмашым шкэ намийат альэ почто гоч училищэ дирэктор лӱм дэнэ колтат. Йодмаш пэлэн тыгай докумэнт-влак лийман: а) шочмо нэргэн мэтричэский свидэтэльствэ, б) образованьэ нэргэн свидэтэльствэ, в) кок фотокартычкэ.

Йодмаш 10 ийунь гыч 15 август мартэ налалтэш.

Лӱаш тунэмыт

ЗВЭНИГЭ. „Красный Волгарь“ заводысо пашазэ-влакын ватышт, „Ворошиловский стрэлок“ значоклан нормым сдаташ тунэмыт. Кызыт 8 ӱдрамаш нормым сдатлэн.

Айбарцэв.

Макар Мазай квадратнэ мэтр коҥга пундаш гыч 14 тонн вурсым налын

МАРИУПОЛЬ, 29 март. Ильич лӱм заводышто ыштышэ знатнэ сталэвар Макар Мазай 27 мартыштэ мартэнов коҥган кажнэ квадратнэ мэтр коҥга пундаш гыч 14,17 тонн вурсым налын. Коҥган куатлыкшым кок кана утларак эртэн каймэ.

СОВЭТ УШЭМЫШТЭ

Совэт Ушэмысэ самырык пианист-влак Москош пӧртылыныт

Пианист - влакын Варшавэш лийшэ тӱньамбал конкурсышкышт Совэт Ушэм гыч самырык пианист-влак—Йаков Зак, Роза Тамаркина, Татьйана Гольдфабр да Нина Иэмэльйанова мийэныт. 29 мартыштэ нуно Москош пӧртылыныт, Бэлорусс вокзалэш нуным вашлийаш шуко йэҥ погынэн. Вашлийаш конкурсышто лийшэ-влакын родышт, й о л т а ш ы ш т Моско кугыжаныш консэрваторий пэдагог да студэнт-влак, консэрваторий дирэктор—искусствын заслужонно дэатэльжэ профэссор Г. Г. Найгауз, РСФСР калык артист профэсссор А. Б. Гольдэнвэйзэр да тугак совэт пэчатьын шуко прэдставитэльышт-влак погынэныт.

Конкурсышто участвоватлышэ-влак кокла гыч эн самырык Роза Тамаркина микрофон ончылан ойлэн.

Иаков Зак конкурс нэргэн пэчать прэдставитэльвлак дэнэ мутланэн.

ХРОНИКЭ

■ ССР Ушэм Рӱдӧ Исполнитэльнэ Комитэт прэзидиум ССР Ушэм Свӓзь Калык Комиссарын пэрвой олмаштышыжлан Иннокэнтий Андрэйэвич Халэпский йолташым пэнгыдэмдэн.

■ ССР Ушэм Рӱдӧ Исполнитэльнэ Комитэт прэзидиум ССР Ушэм Калык Комиссар Совэт паша виктарышэ Иван Иванович Мирошников йолташым ССР Ушэм финансэ калык комиссар олмаштышылан шогалтэн.

■ ССР Ушэм Калык Комиссар Совэт ССР Ушэм Калык Комиссар Совэтын паша виктарышыжэ И. и. Мирошников йолташым вэс пашаш кусныымыжлан кӧра, паша виктарышэ должностьш гыч утарэн. Тудын олмэш Михаил Фэдорович Арбузов йолташым шогалтымэ. ССР Ушэм Калык Комиссар Совэт паша виктарышым олмаштышылан Алэксэй Алэксэйэвич Чэрносвитов йолташым шогалтымэ.

Врид. отв. рэдактора—П. И. ТЭМЭРЭШЭВ

Упол. Марлита № 46. Тираж 2720 экз. Йошкар-Ола, Маргосиздатын 1-шэ типогр. ВЛКСМ Маробком дэн горком орган. Савыктышэ „М. К“.